

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIđI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

25.
ARAŞTIRMA SONUÇLARI
TOPLANTISI
1. CİLT

28 MAYIS – 01 HAZİRAN 2007
ÇANAKKALE

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayın No : 3112-1
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayın No: 125-1

YAYINA HAZIRLAYANLAR

Dr. Fahriye BAYRAM

Dr. Adil ZME

Birnur KORAL

Kapak ve Uygulama

Suna HKENEK

ISBN: 978-975-17-3315-3

ISSN: 1017-7663

Kapak Fotođrafı: *Ulrike MUSS*

(Amber From The Artemision At Ephesus In The Museums Of
İstanbul And Selçuk/Ephesus)

Not : Bildiriler, sahiplerinden geldiği Őekliyle ve geliŐ sırasına göre yayımlanmıŐtır.
Kitapta yayımlanan yazıların tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIđI
DÖSİMM BASİMEVİ
ANKARA-2008

İÇİNDEKİLER

Mustafa ŞAHİN, Serkan GÜNDÜZ, Erdoğan ASLAN Myndos Sualtı Araştırmaları 2006.....	1
Mustafa ŞAHİN, Doğan YAVAŞ, Recep OKÇU, Derya ŞAHİN İzmit Yüzev Araştırmaları 2006.....	11
Asuman BALDIRAN 2005 Yılı Taşkent (Konya) Yüzev Araştırmaları.....	27
Güngör KARAUĞUZ Zonguldak İli ve İlçeleri Yüzev Araştırmaları 2006.....	43
Güngör KARAUĞUZ Karadeniz Ereğlisi ve Amasra Arkeoloji Müzelerinde Bulunan Bazı Eserler Hakkında.....	55
Necmi KARUL Aktopraklık 2004–2006 Yılı Çalışmaları Genel Bir Değerlendirme	65
Turgut H. ZEYREK Besni (Adıyaman) Yüzev Araştırmaları 2006.....	79
Oktay BELLİ 2006 Yılında Doğu Anadolu Bölgesi'nde Urartu Baraj, Gölet ve Sulama Kanallarının Araştırılması.....	87
Ümit AYDINOĞLU Erdemli ve Silifke Arasında Kentleşme ve Tarımsal Organizasyon Araştırması 2006	105
Serra DURUGÖNÜL, Murat DURUKAN, Ercan AŞKIN, Erkan ALKAÇ, Deniz KAPLAN, Hatice KÖRSÜLU 2006 Yılı Korykos (Kızkalesi) Yüzev Araştırması	115
Thomas CORSTEN Kıbyra 2006	125
Martin SEYER Die Kampagne 2006 – Forschungen Zum “Corpus Der Lykischen Sprachdenkmäler”	133
Halil Hamdi EKİZ Etiyokuşu İdölleri ve Karayavşan İdölleri	147
Ayşe AYDIN Anamur Müzesi'nde Bulunan Erken Hıristiyanlık–Bizans Dönemi Taş Eserleri.....	159

Ender VARİNLİOĞLU Karia'da 2006 Yılı Yüzey Araştırması	171
Gülriiz KOZBE Şırnak İli Yüzey Araştırmaları, 2006.....	175
Rainer M. CZICHON Oymaağaç-Vezirköprü Yüzey Araştırması 2006.....	187
Aynur ÖZFİRAT Van, Ağrı ve Iğdır İlleri Yüzey Araştırması, 2006	197
Eugenio RUSSO The Ionic Impost Capitals of The Church of St. John In Ephesus.....	221
Hasan BAHAR Konya-Karaman Yüzey Araştırmaları 2006	235
Kaan İREN 2007 Yılı İlk Çağ Kenti İdyma ve Çevresi Arkeolojik Yüzey Araştırması.....	255
Fahriye BAYRAM, Turgay YAZAR Artvin, Erzurum, Ardahan İli ve İlçelerinde Gürcü Mimarisi Yüzey Araştırması 2006	263
Serdar AYBEK, Ali Kazım ÖZ Apollonia Ad Rhyndacum (Gölyazı) ve Ulubat Gölü Çevresi Yüzey Araştırması 2006 Yılı Raporu	285
Nevzat ÇEVİK, İsa KIZGUT, Max KUNZE, Süleyman BULUT 2006 Yılı Beydağları Yüzey Araştırmaları	299
Fusun TÜLEK Osmaniye İli ve İlçelerinde Arkeolojik Yüzey Araştırması 2005 Yılı Çalışması	305
Marie-France AUZÉPY Survey of The Byzantine Monasteries On The South Coast of The Sea of Marmara (29.08.2005-09.09.2005)	327
K. Aslıhan YENER Amik Vadisi Bölgesel Projesi 2006 Yılı Yüzey Araştırmaları	341
Zeynep ÇİZMELİ ÖĞÜN Çorum Müzesi'nde Bulunan Sikke ve Cam Buluntular.....	349
Bülent İPLİKÇİOĞLU Doğu Likya'da Epigrafya Araştırmaları 2006	355
Winfried HELD, Gonca CANKARDAŞ ŞENOL, Ahmet Kaan ŞENOL 2006 Yılı Bybassos Araştırması.....	365
Sema DOĞAN Alanya ve Çevresinde Bizans Araştırmaları 2006.....	381

İZNİK YÜZEY ARAŞTIRMASI 2006

Mustafa ŞAHİN*
Doğan YAVAŞ
Recep OKÇU
Derya ŞAHİN

Bursa ve çevresini kapsayan ve 10 yıllık bir süre içerisinde tamamlanması planlanan "Kültür Envanteri" projesinin ilk aşamasına 15.11.2006 tarihinde İznik İlçesi'nden başlanmıştır. İznik İlçesi ve çevre köylerinde yürütülen araştırmaya Bakanlık Temsilcisi olarak Filiz Azeroğlu katılmıştır¹.

Bu çalışma Uludağ Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Koordinatörlüğü'nün desteklediği F-2006/38 numaralı proje çerçevesinde hayata geçirilebilmiştir. Projemizin kabul edilmesi ve yüzey araştırmalarında kullanılmak üzere bir araç tahsis edilmesindeki destek ve güvenlerinden dolayı Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Mustafa Yurtkuran'a minnettarız. Bizlere her türlü desteği sunan başta İznik Kaymakamı Hüseyin Keskin olmak üzere, İznik Müze Müdürlüğü'nün uzman ve çalışanlarına ve Müşküle Köyü halkına sonsuz teşekkürler ederiz.

Yüzey araştırmasında; yörenin taşınmaz kültür varlıkları açısından sahip olduğu potansiyelin tespiti, tescilli taşınmazların yeniden görülüp güncelleştirilmesi varsa değişikliklerin saptanması ve tanımlanması, son durumlarını gösteren fotoğraflarının çekilip koordinatlarının alınması, şimdiye kadar tescili yapılmamış, varlıklarından haberdar olunmayan taşınmaz kültür varlıklarının tespit edilmesi hedeflenmiş, ayrıca gelecek yıllarda sürdürülecek çalışmaların alt yapısı planlanmıştır. Kısa araştırma süresi içerisinde yirmiye yakın taşınmaz kültür varlığı yerinde incelenip yeniden irdeleme ve tanımlaması yapılmış, bir kısmında ise yasal olmayan fizikî müdahaleler tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra Hellenistik Döneme ait olduğu düşünülen ve sur duvarları büyük ölçüde ayakta kalmış bir kale, yine Helenistik Döneme ait bir anıt mezar, Roma Dönemine ait bir köprü ve bir çeşme kitabesi olmak üzere, yörenin tarih ve arkeolojisine ışık tutabilecek taşınmaz kültür varlıkları ilk kez tespit edilerek kayıt altına alınmış, bölge ve ülke kültürüne kazandırılmıştır.

* Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN, Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, 16059 Görükle-Bursa/TÜRKİYE E-mail arkeoloji@uludag.edu.tr

1 Bakanlık temsilcisi olarak aramıza katılan Sayın Filiz Azeroğlu'na bizlerle uyumlu bir çalışma yürüttüğü ve yardımları için burada bir kez daha teşekkür etmek isteriz.

1. ÜYÜCEK HÖYÜK

İznik-Yenişehir yolu üzerinde, "Darka Evleri"ni geçtikten sonra, İznik-Yenişehir Kapı ve surlarına takriben 1 km. mesafede, karayolunun 50 m. kadar batısında, Üyücek mevkiinde, 29L IV b pafta, 243 ada, 34 parselde bulunmaktadır².

Höyük geçmiş yıllarda M. Özdoğan³, S. Şahin⁴ ve M. Maden⁵ gibi birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir. D. French'e göre 300x3 m. boyutlarında olan höyük, 1991 yılında Bursa Koruma Kurulu tarafından tescil edilmiş boyutları, özellikle de çapı, tescil fişinde sehven olsa gerek 15x1 metre olarak kayıt edilmiştir. Üzerinden toprak alınıp seviyesi düşürülen höyüğün hâlihazır yüksekliği 1,5-2 metre arasında değişmekte, çapı ise 150 m. civarındadır.

Üzerinde yoğun zeytin ağaçları bulunan ve tarımsal faaliyetler sürdürülen höyük için en büyük tehlike, doğu kesiminde etek kısımlarına doğru sıralı hâlde yeni inşaatların yapılmakta olmasıdır. İnşaat temellerinin atılıp hemen arka planda bazı yapıların 2. katlarının çıkıldığı ve yeni yapılaşmanın höyüğe doğru giderek yayıldığı gözlenmektedir (Resim: 1). Acilen tedbir alınıp inşa faaliyetlerinin yasaklanmaması durumunda çok yakın zamanda höyük ortadan kaldırılıp yok edilme tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktır.

2. ÇAKIRCA HÖYÜK

İznik-Boyalıca-Orhangazi karayolunun hemen kenarında, Çakırca Köyü'ne takriben 1.8 km. mesafede bulunmaktadır⁶. 1949'lu yıllarda Kılıç Kökten tarafından kayıtlara geçirilen höyük⁷, 10.3.1995 tarihinde Bursa Koruma Kurulu tarafından tescil edilmiştir. Yaklaşık 8 m. yüksekliğe sahip olan höyük üzerinde hâlen ekim ve dikime dayalı tarım yapılmaktadır. Bunun yanı sıra, eteklerden başlayıp tepe noktalara yaklaşan yeni konut ve kulübe türü inşa faaliyetlerinin olduğu saptanmıştır. Bu tür faaliyetlere ilişkin önlem alınmaması durumunda günümüze dek iyi korunmuş ve bakir olan bu höyüğün kültür katlarının tahribata uğrayacağı kaçınılmazdır.

2 GPS koordinatları 40° 24' 51"N ve 29° 42' 32"E, deniz seviyesinden yüksekliği ise 90 metredir.

3 M. Özdoğan "1984 Yılı Trakya ve Doğu Marmara Araştırmaları", *III. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 20-24 Mayıs 1985 (Ankara 1986), 412, 417 Harita 418-420.

4 S. Şahin, *Katalog der antiken Inschriften des Museums von Iznik (Nikaia)*. *İznik Müzesi Antik Yazıtlar Katalogu*, II.1 (Bonn 1981), 47-49.

5 M. Maden, *İlupınar ve İznik Yüzey Araştırmaları Sonuç Raporu* (26.09.1988) (Yayınlanmamış Rapor).

6 Koordinatlar 40° 27' 51"N ve 29° 41' 07"E, deniz seviyesinden yüksekliği 97 m.

7 K. Kökten, *Bellekten* 13, 1949.-K. Kökten, *IstMitt* 6, 1955.

3. KARADİN HÖYÜK

Höyük İznik-Mekece yolunun 13. km.sinde Karadin (Karatekin) Köyü'nün güneyinde bulunmaktadır⁸. Höyük, 1955 yılında K. Bittel-J. Mellart tarafından kayıtlara geçirilmiştir⁹. Bursa Bölge Koruma Kurulu tarafından 08.01.1995 tarihinde tescil edilen höyük kayıtlara, D. French 150x8 m. olarak ölçmesine karşın¹⁰, 200x10 m. olarak geçmiştir. Höyüğün yakın çevresinde yapılaşma bulunmamakta ancak yöredeki tüm taşınmaz kültür varlıklarının ortak özelliği olan kaçak kazılara maruz kaldığı gözlenmektedir.

4. KÖRİSTAN (ÇİÇEKLİ) HÖYÜK

Höyük İznik-Mekece yolunun 4. kilometresinde, yolun güney kenarında bulunmaktadır¹¹. 1955 yılında J. Mellart tarafından kayıtlara geçirilmiştir¹². Bursa Koruma Kurulu 06.01.2003 tarihinde tescil etmiştir. Höyük takriben 150x150 m. boyutlarında 8 m. yüksekliğindedir. Bu höyükten Prof. Dr. Mehmet Özdoğan, "1984 Yılı Trakya ve Doğu Marmara Yüzey Araştırmaları" raporunda söz etmektedir. Höyüğün üzerinde ekim ve dikime dayalı tarımsal faaliyet yürütülmekte olup kuzey kesimi tarla düzeltmek amacıyla kazılmış ve yüksek bir kesit oluşmuştur. Doğu yamacı ise teraslamak amacıyla 2-2.5 metre kadar kazılmış ve kültür katları tahrip edilmiştir. Höyüğün üzerinde ve eteklerinde çok sayıda kaçak kazı çukuru bulunmaktadır. Ayrıca höyüğün kuzey kesiminde tepe noktasından başlayıp karayoluna kadar uzayan 2 m yüksekliğinde bahçe duvarı ile çevrilmiş, bu duvarın inşası sırasında höyüğün tahrip edildiği görülmüştür.

5. MERDİVENLİ KAYA

İznik-Elbeyli Kasabası, Hespeklî mevkiinde, İznik-Elbeyli karayolu arasında, Çam Koruluğu Tepesi'nin güneybatı yamacındaki burunda yer almaktadır¹³. N.

8 Koordinatlar, 40° 25' 45"N ve 29° 42' 32"E, deniz seviyesinden ortalama yüksekliği 282 metredir.

9 K. Bittel-J. Mellart, "Some Prehistoric Sites in Northwestern Anatolia", *IstMitt* 6, 1955.

10 Bkz. D. French, "Prehistoric Sites in Northwest Anatolia, 1. The İznik Area", *Anatolian Studies* XVII, 1967, 49-100.

11 Koordinatları 40° 25' 19"N ve 29° 46' 03"E, deniz seviyesinden yüksekliği 129 m.

12 K. Bittel-J. Mellart, a.g.e.

13 Koordinatları, 40° 28' 26" N ve 29° 42' 41" E.

Fıratlı tarafından 1975 yılında tanıtılmıştır¹⁴. 16.11.1992 tarihinde Bursa Bölge Koruma Kurulu tarafından Merdivenli Kaya olarak tescil edilmiş ve “tören yeri” olarak tanımlanmıştır. Merdivenler ana kaya üzerinde yükseklikleri 30 cm civarında olan basamaklar ile kuzeydoğuya doğru yükselmektedir (Resim: 2). 4+11 olmak üzere toplam 15 basamaktan oluşmaktadır. Basamakların bulunduğu platform 2x4 m. ölçülerindedir (Çizim: 1). En üst basamaktan sonraki kısımda ana kayanın üzeri düzleştirilmiştir. Bu durum burasının Antik Çağda dinsel amaçlı olarak kullanılmış olabileceğini akla getirmektedir.

Merdivenlerin batı ve doğu kesimlerinde ise ana kayanın yer yer tıraşlandığı düzgün ve dikdörtgen alanlar açıldığı gözlenmiştir (Resim: 3). Bu şekilde tıraşlanan kısımların ana kayaya dinsel amaçlı bir işlev kazandırmak için mi yapıldığı, yoksa taş alımı esnasında mı oluştuğu ancak burada yapılacak bir temizlik çalışması ile anlaşılabilir. Söz konusu alan, daha sonra taş ocağı olarak kullanılmıştır. Taş yüzeylerinde görülen çok sayıda keski, murç ve taş kesim yuvası izleri bu duruma işaret etmektedir.

6. DİKİLİTAŞ-OBELİSK

İznik İlçesi, Elbeyli Kasabası'nın 1,5 km. batısındadır (Resim: 4)¹⁵. Tapunun H23a05a paftasında, 637 parselde yer almaktadır. Üzerindeki yazıta göre İ.S. 1.-2. yüzyıllarda yaşamış olan Kassios Philiskos adına dikilmiştir¹⁶.

15 m. yüksekliğinde, mermerden, dörtgen kaide üzerinde üst üste 5 adet üçgen blokun oluşturduğu bir anıttır. İlk olarak A. Maria Schneider tarafından 1943 yılında tanıtılmıştır¹⁷. Bursa Bölge Koruma Kurulu tarafından 15.07.2004 tarih ve 10641 sayılı kararla tescil edilmiştir.

7. MÜŞKÜLE MEZAR ANITI

İznik İlçesi, Müşküle Köyü'nün sınırları içerisinde, köyün 400 m. kadar güneyindeki zeytin bahçelerinin içinde yer alan bir anıttır (Resim: 5)¹⁸. Anıt, 2.5

14 N. Fıratlı, “İznik'te Bulunan Erken Bizans Çağı Hipojesi”, Shell Dergisi 21, 1975, 32.

15 Koordinatlar, 40° 29' 19"N ve 29° 42' 09"E.

16 S. Eyice, İznik Tarihçesi ve Eski Eserleri, *Sanat Tarihi Araştırma Dergisi* Yayınları I (1988).

17 A. Maria Schneider, *Die römischen und byzantinischen Denkmäler von Iznik-Nicea* (Berlin 1943).

18 Koordinatları 40° 21' 11 K ve 029° 31' 38 E.

m. yüksekliğinde bir ana kaya üzerindedir. 1.3x3.80 m. boyutlarında birkaç tanesi hâlen mevcut, büyük mermer bloklardan inşa edilmiştir (Resim: 6). Dikdörtgen planlı, doğu-batı doğrultuda dış konturları 7.50x10.50 m. ölçülerindedir. Orta bölümü, üstünü kapatan blok taşların alınmasıyla 1 m. kadar boşaltılarak 2.50x2.52 m. ölçülerinde kareye yakın bir şekle sokulmuştur. Mezar odasının bu bölümün alt kısmında ve ana kayanın içerisinde olduğu tahmin edilmektedir. Çevresinde ve üst noktasındaki kaçak kazı çukurlarından mezar odasına definecilerin de ulaşmak istediği anlaşılmaktadır. Gerek köy içerisinde oluşu gerekse üzerindeki büyük mermer bloklar nedeniyle soyulmamış olma olasılığı fazladır. Mimari özelliklerinden dolayı Helenistik Döneme ait olmalıdır.

Bu anıt, ilk olarak bizim tarafımızdan tanıtılan ve yörenin tarih ve arkeolojisine önemli belgeler sunabilecek potansiyel arz eden, üzerinde bilimsel araştırma yapılması gereken taşınmaz kültür varlıklarından birisidir. Bu nedenle öncelikle taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilip resmî kayıtlara geçirilmesi gereklidir. Konuyla ilgili tescil fişi düzenlenip Bursa Bölge Koruma Kurulu'na sunulmuştur.

8. LAHİT ANIT (Berber Kaya)

İznik İlçesi, Abdulvahap Tepesi'nde yer alan bir anıttır¹⁹. H23a10b paftada kayıtlıdır. 16.03 (1.0) envanter numara ile Bursa Koruma Kurulu tarafından 16.11.1992 tarih ve 2811 sayılı kararla tescil edilmiştir. Burada ana kayanın işlenmesi ile oluşturulmuş anıtsal bir lahit söz konusudur (Resim: 7). A. M. Schneider²⁰, S. Eyice²¹, N. Fıratlı²² ve A. Kılıçkaya²³ tarafından yayınlanan ve günümüzde define avcıları tarafından dinamitle parçalanmış olan bu önemli lahdin Bithynia Kralı II. Prusias'a ait olduğu sanılmaktadır. Arkeoloji açısından önemli olan bu iddianın aydınlığa kavuşturulması için anıtın etraflıca araştırılması gerekmektedir.

9. ELBEYLİ TÜMÜLÜSÜ

İznik İlçesi, Elbeyli Kasabası mezarlığının bulunduğu alanda, mezarlığın güneydoğu bitişiğinde, karayolunun hemen kenarında, tapunun H23a05a

19 Koordinatları 40° 28' 45" K ve 29° 44' 28" E

20 A. Maria Schneider, a.g.e., 7-8.

21 S. Eyice, *İznik Tarihçesi ve Eski Eserleri* (İstanbul 1988), 4.

22 N. Fıratlı, *Guide to İznik "Nicea"* (İznik 1961), 15.

23 A. Kılıçkaya, *İznik Tarihi ve Eski Eserleri* (Bursa 1981), 20-21.

paftasında yer almaktadır (Resim: 8)²⁴. Düzgün kesme taşlarla yapılmış, dramos ve mezar odasından ibaret bir yapıdır. 1981 yılında A. Kılıçkaya tarafından yayınlanmıştır²⁵. 16.03.1(1.0) envanter numara ile Bursa Koruma Kurulu tarafından 16.11.1992 tarih ve 2811 sayılı kararla tescil edilmiştir.

Elbeyli Beldesi'ne giden karayolu çalışmaları esnasında tesadüfen bulunmuştur. Söz konusu mezar, trafiğe açık bir yol üzerinde, adeta kendi kaderine terk edilmiş bir hâlde, kaçak kazı ve define arayıcılarının saldırılarına maruz bırakılarak tahrip edilmiştir. İvedilikle restore edilip tahribattan kurtarılması, koruma altına alınması ve ülke turizmine kazandırılması gerekmektedir.

10. DÖRT TEPELER TÜMÜLÜSÜ

İznik İlçesi, Elbeyli Kasabası mezarlığının içerisinde, tapunun H23a05a paftasında yer almaktadır²⁶. Düzgün kesme taşlarla yapılmış, ahşap kalaslarla örtülü bir dromos (Resim: 9)²⁷ ve beş basamakla inilebilen bir mezar odasından ibaret bir yapıdır. Bu tümülüs de 1981 yılında A. Kılıçkaya tarafından yayınlanmıştır²⁸. 16.03.1 (1.0) envanter numara ile Bursa Bölge Koruma Kurulu tarafından 16.11.1992 tarih ve 2811 sayılı kararla tescil edilmiştir.

Söz konusu tümülüs de, yaklaşık 30 m. uzağındaki bir önceki tümülüs ile aynı kaderi paylaşmaktadır. Burasının da ivedilikle restore edilip tahribattan kurtarılması, koruma altına alınması ve ülke turizmine kazandırılması gerekmektedir,

11. NİŞLİ KAYA

İznik İlçesi, Mustafalı Köyü, Çatalkaya mevkiinde, köyün 1 km. kadar güneyinde, ruhsatlı bir mermer ocağının faaliyet sahası içerisinde bulunmaktadır²⁹. Bursa Koruma Kurulu tarafından 24.06.2005 tarih ve 752 sayılı kararla tescil edilmiştir. Çatal görünümlü, doğu ve batı yönlerde iki kaya blokundan oluşan ana kayanın batıya bakan yüzeyinde yer alır (Resim: 10). Anıt, 10-15 cm. derinliğinde oyulmuş, 60x80 cm. boyutlarında, alınlık kısmına doğru daralan mezar steli biçiminde alınlıklı bir nişten oluşmaktadır.

24 Koordinatları 40° 28' 51" N ve 29° 43' 06" E.

25 A. Kılıçkaya, *a.g.e.*, 21-22.

26 Koordinatları 40° 28' 53" N ve 29° 43' 09" E.

27 Ahşap kalaslar maalesef açıkta bırakılmış ve bugün büyük ölçüde tahrip olmuş durumdadır.

28 A. Kılıçkaya, *a.g.e.*, 22.

29 Koordinatları 40° 21' 55" N ve 029° 34' 05" E.

Bu nişli kayanın arka cephesinde benzer özelliklerde başka bir nişin yer aldığı ancak bunun tahrip edildiği, bu yüzden de tescil edilemediği gözlenmiştir. Yok edilme tehlikesi burası için de söz konusudur.

12. DELİKTAŞ (Sarıtaş)

İznik İlçesi, Deliktaş mevkiinde, H23a05c paftada kayıtlıdır³⁰. İlçenin 2,5 km. kuzeydoğusunda İznik ovasına hâkim bir konumda, 15 m. çapında doğal bir delik olan kaya kütesidir. Bursa Koruma Kurulu tarafından 16.11.1992 tarih ve 2811 sayılı kararla tescil edilmiştir. Doğu yönü sarp, batı yönünde ise düz bir alan bulunmakta ve burasının açık hava tören yeri olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Bu doğal anıtın yanında faaliyetini sürdüren 2004 tarihli ruhsatlı taş ocağında kullanılması muhtemel patlayıcılar hem bu anıta hem de bu anıtın yakınında bulunan Herakles kabartmasına her an zarar verme riski taşımaktadır.

13. HERAKLES ANITI

İznik İlçesi'nin 2,5 km. kuzeydoğusunda, Deliktaş mevkiinde yer almaktadır (Resim: 11)³¹. H23a05c paftada kayıtlıdır. Söz konusu kabartma, Bursa Koruma Kurulu tarafından 08.04.1995 tarih ve 4203 sayılı kararla tescil edilmiştir.

Roma Dönemine ait olduğunu düşündüğümüz kabartma, Deliktaş doğal anıtının doğu kesiminde, kayanın aynı yöndeki yüzeyine 130x170 cm. boyutlarında, konturları keskin olmayan konikal bir niş içerisine, 100x150 cm. boyutlarında işlenmiştir. Anıt üzerinde ayakta, çıplak, sakallı, yüz detayları aşınmış, $\frac{3}{4}$ cepheden, elini belirgin olmayan bir kütleyle doğru uzatmış, sol eli belinde, sağ bacağı sabit, sol bacağı dizden hafifçe kırılmış bir erkek betimlenmiştir. Fizyonomik özellikleri ve sağında bulunan gürze benzer nesne nedeni ile bunun Herakles olduğunu savlamak olasıdır. Bu kabartmanın sol yanında detaysız ve kaba bir işçilikte kayaya kazınmış bir sunak cephesi ile önünde aynı nitelikte üstten aşağıya doğru genişleyen 1.50 m. yüksekliğinde bir platform bulunmaktadır. Platformun ölçüleri 1.45x2.10 metredir.

30 Koordinatları 40° 26' 53" N ve 029° 44' 10" E.

31 Koordinatları 40° 26' 53" K ve 029° 44' 10" E.

14. KOCA KÖPRÜ

İzmit İlçesi, İnikli Köyü sınırları içerisinde, tapunun H23a-04c paftasında, 350-351 ve 375 parsellerde yer almaktadır³². Bursa Bölge Koruma Kurulu tarafından 14.06.2004 tarih ve 10458 sayılı kararla tescil edilmiştir. Köprünün bulunduğu nokta yeniden güncelleştirilmiş olup Çakırca Köyü merkezinin kuşuçuğu 3800 m. kuzeydoğusunda, İzmit-Çakırca karayolunun 365 m. kadar kuzeyinde, Çakırca Höyüğü'nün güneydoğusunda ve höyüğe 1000 m. mesafededir. Değişen ve kuruyan Karadere Deresi'nin yatağının üzerinde yer almaktadır. Köprü, 25 m. uzunluğunda, 5 m. enindedir. Köprü gözlerinin açıklığı 10 m., gözler arasındaki mesafe 5 metredir. Zeminin dolgu olması nedeniyle ölçülebilen yüksekliği 5.5 metredir. Ölçülerinin tam olarak alınabilmesi için çevresinde temizlik çalışmasının yapılması ve yeniden irdelenmesi gereklidir.

Kullanılan malzeme ve işçiliğine göre 3 gözü bulunan köprünün İ.S. 1.-2. yüzyıllarda inşa edildiğini düşünmekteyiz.

15. KURU KÖPRÜ

İzmit İlçesi, İnikli Köyü sınırları içerisinde³³. Çakırca Köyü'nün merkezine kuşuçuğu 2800 metre uzaklıktaki bu bölge, İzmit-Çakırca anayolunun 185 m. kuzeyinde, Çakırca yolunun üzerinden geçtiği yeni köprüye ise 1200 m. mesafede bulunmaktadır (Resim: 12). Roma Dönemine ait olduğunu düşündüğümüz köprü, 3 gözlü, kesme taş ve yer yer de moloz taş kullanılarak yapılmıştır.

Köprünün gözlerini oluşturan kemerler kesme taş, kemer araları ise moloz taşlarla doldurulmuştur. Köprü gözlerinden ortada olan gözün kemer açıklığı yanlardaki gözlerin kemer açıklıklarına nazaran daha geniş tutulmuş olup genişliği 6.5 metredir. Kemerler arasındaki mesafe 3.15 m, yan gözlerin kemer açıklıkları ise 5 metredir. Zeminin dolgu olması nedeniyle ölçülebilen yüksekliği dıştan 3.80 m., içten 3 metredir. Boy ölçüsünün tam olarak alınamadığı köprünün genişliği 4 metredir. Ölçülerin sağlıklı alınabilmesi için çevresinde temizlik çalışmasının yapılması gereklidir. Henüz yayınlanmamış olan köprünün, tescil kaydı da bulunmamaktadır.

32 Koordinatları 40° 28' 37" K ve 029° 41' 03" E.

33 Koordinatları 40° 27' 45" K ve 029° 41' 34" E.

16. HİSARKALE (ASAR)

İznic İlçesi, Müşküle Köyü'nün sınırları içerisinde ve köyün kuş uçuşu takriben 5 km. güneyinde, 836 m. bir rakımda, yöredeki en zirve sayılabilecek tepelik bir alanda yer almaktadır³⁴. Yaklaşık 70 dönüm genişliğindeki tepenin etrafını çepeçevre kuşatan sur duvarlarından ibarettir. Kaleye giriş, güneydoğu kesimde mevcut olan 2 burç arasından sağlanmaktadır (Resim: 13). İç moloz dolgusu görünen burçların cephe taşları büyük ölçüde yerinden alınmış ve düşmüş bir hâldedir. Söz konusu burçların ortalama yüksekliği ise 4 metreye kadar çıkmaktadır. Sur duvarlarının görünen yüksekliği 0.5–1.5 m. arasında değişmekte, genişlikleri yer yer 3 m. olarak ölçülebilmektedir. Ancak bitki yoğunluğu ve çalılıklar nedeniyle kesin ölçüler alınmamaktadır.

Sur duvarları, pseudo-isodomik tarzda rektagonal taşlarla örülmüştür. Duvar örgü sistemi Helenistik Dönem özelliğini yansıtmaktadır. Suların içerisinde de yer yer düzgün sıra takip eden taş sıraları izlenmektedir. Bunların savunma amaçlı yapı gruplarının barınma ve erzak depolarının temellerine ait oldukları düşünülmektedir. Ancak üzerlerini örten toprak ve bitki örtüsünü kaldırmadan bu yapı temellerini tanımlamak olası değildir. Bölgenin tarih ve arkeolojisine önemli belgeler sunabilecek potansiyel arz eden, üzerinde bilimsel araştırma yapılması gereken yerlerden biri olan ve bu araştırma esnasında tespit edilen Hisarkale'nin öncelikle taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilmesi gerekmektedir.

17. ANTİK TAŞOCAĞI

İznic İlçesi, İnikli Köyü, 1 pafta, 1043 parselde antik taş ocağı olarak tescil kaydı bulunan alanın hemen alt kısmında, Deliktaş ve Herakles kabartmasının da bulunduğu yerin çok yakınlarında bulunmaktadır. 06.04.2004 tarihli ruhsat ile bir taş ocağının açılıp işletilmekte olduğu, bu yeni taş ocağının antik dönemde kullanılan taş ocağının sahasına girdiği ve antik taş ocağını tahrip ettiği tespit edilmiştir. Yörede çok az sayıda benzeri olan İnikli antik taş ocağının ivedilikle bu fizikî müdahaleden arındırılması ve yeni ocak sahasın değiştirilmesi gereklidir.

34 Koordinatları 40° 21' 11 K ve 029° 31' 38 E.

18. OSMANLI ÇEŞMESİ

İznik İlçesi, Elbeyli Kasabası meydanında bulunmaktadır (Resim: 14)³⁵. Mermer, onikigen olup 6 yüzünde çeşme kurnası, 3 yüzünde Osmanlıca kitabe bulunmaktadır. Kitabede: Sahib'ul hayrat vel-hasenat Yahya silahdar-ı Sultan Abdülhamid yazılıdır. Tescil kaydı bulunmayan bu çeşmenin tescil edilip resmî kayıtlara geçirilmesi gerekmektedir.

SONUÇ

Bursa İli ve çevresinin kültür envanterini çıkarma projesinin başlangıç noktasını teşkil eden İznik İlçesi ve köylerinde sürdürülen ve 11 gün gibi kısa bir iş günü süresini kapsayan yüzey araştırması çalışmasında; tescilli taşınmaz kültür varlıklarından bir bölümü yerinde görülerek güncelleştirme, fotoğraflama, koordinat tespiti ve yasa dışı fizikî müdahaleler saptanmıştır. Bunun yanı sıra bu güne kadar tescil kaydı bulunmayan Helenistik Dönemi ait bir kale, aynı dönemden bir anıt mezar, Roma Dönemine ait bir köprü ve Osmanlı Döneminden bir çeşme bu araştırma sırasında tespit edilmiştir. Yeni tespit edilen taşınmaz kültür varlıkları, yörenin önemli bir arkeolojik potansiyele sahip olduğunu ve kültür envanteri projesinin de hem yöre hem de ülkemiz açısından geç kalınmış olmasına rağmen ne derece gerekli olduğunu bir kez daha ortaya koymuştur.

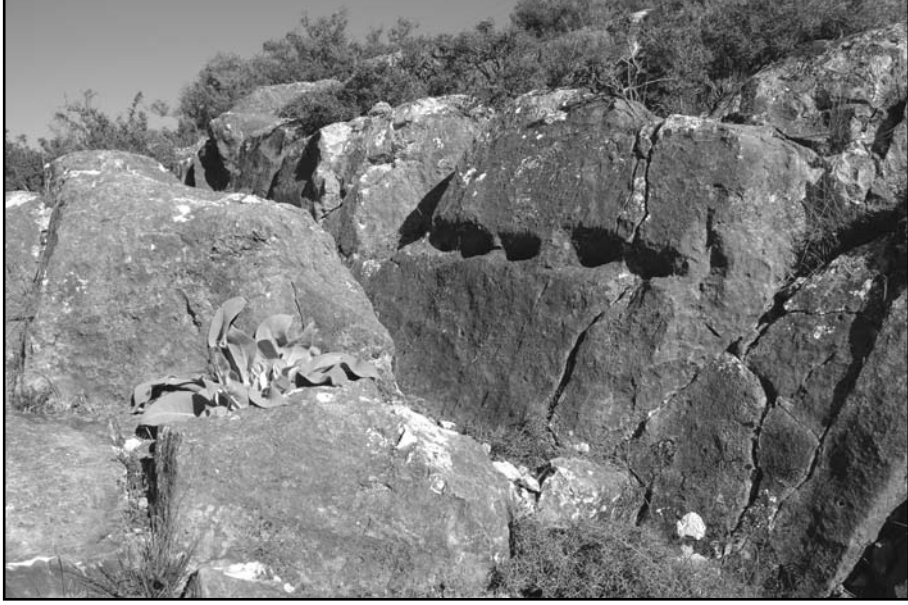
35 Koordinatları 40° 29' 19" K ve 029° 43' 09" E.

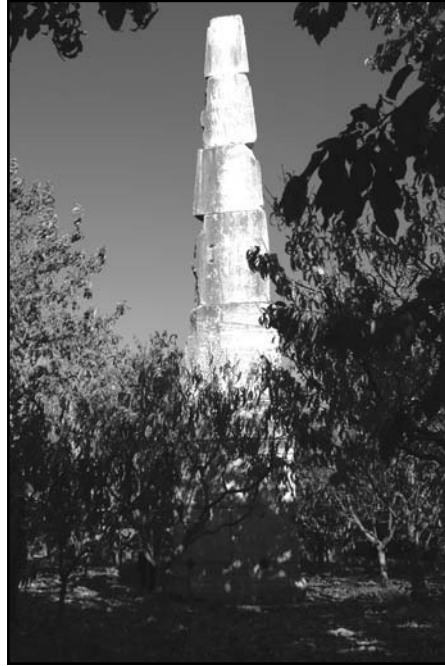
Resim 1: Üyücek Höyük, inşaat temelleri

Resim 2: Merdivenli Kaya, merdivenlere doğru bakış

Resim 3: Merdivenli Kaya, murç ve keski izleri

Resim 4: Dikilitaş, genel görünüm

Resim 5: Müşküle, anıt mezar, genel görünüm

Resim 6: Anıt mezar, üst kısım

Resim 7: Lahit anıt, Berber Kayası

Resim 8: Elbeyli Tümülüsü, genel görünüm

Resim 9: Drttepeler Tümülüsü, dromosun üzerini örten kalas

Resim 10: Nili kaya, Detay

Resim 11: Herakles kabartması, genel görünüm

Resim 12: Kuru köprü

Resim 14: Hisarkale, burç

Resim 15: Osmanlı çeşmesi